

Opinia Komitetu Regionów – Zielona księga w sprawie europejskiej strategii dotyczącej odpadów z tworzyw sztucznych w środowisku

(2013/C 356/06)

KOMITET REGIONÓW

- Wzywa Komisję Europejską do wprowadzenia zakazu składowania odpadów z tworzyw sztucznych i odpadów łatwopalnych do 2020 r. oraz do wytyczenia szczegółowych i ambitnych celów w zakresie zapobiegania powstawania odpadów z tworzyw sztucznych, przygotowania do ich ponownego wykorzystania i recyklingu. Cele te należy zharmonizować we wszystkich właściwych dyrektywach i powinny one odzwierciedlać szacunki środowiskowe dla materiałów. Można by przewidzieć cele pośrednie i okresy przejściowe i wynegocjować je z państwami członkowskimi.
- Wzywa Komisję Europejską do rozważenia finansowania przyszłej infrastruktury skutecznego recyklingu tworzyw sztucznych i zaniechania finansowania przedsięwzięć w zakresie składowania i spalania. Środki unijne powinny być przeznaczane tylko na finansowanie obiektów odzysku energii, będących elementem spójnej strategii gospodarowania odpadami, która obejmuje wystarczającą infrastrukturę dla początkowych etapów w hierarchii postępowania z odpadami.
- Wzywa do pełnego wdrożenia zasady „zanieczyszczający płaci”. Domaga się, by Komisja Europejska rozważyła, w jaki sposób zapewnić skuteczniejsze stosowanie rozszerzonej odpowiedzialności producenta na terenie całej UE. System kaucji oraz system obowiązkowego przyjmowania do zwrotu to środki, które należy wprowadzić na poziomie UE w odniesieniu do niektórych produktów z tworzyw sztucznych oraz produktów zawierających tworzywa sztuczne. System opłat za poszczególne wyrzucane odpady wielkogabarytowe powinien być propagowany, z wykorzystaniem metod zbiórki odpadów określonych przez władze lokalne i regionalne. Należy rozważyć zakaz wydawania bezpłatnych toreb plastikowych, aby zachęcać do ich powtórnego użycia.
- Uważa, że we wzornictwie przemysłowym stosowanie niewielkiej ilości jednolitych i niepowiązanych z innymi materiałami tworzyw sztucznych oraz wyraźne oznaczenie rodzaju wykorzystanego tworzywa sztucznego na opakowaniach i produktach są istotnymi elementami ułatwiającymi powtórne wykorzystanie i recykling owych tworzyw. Zaleca, by w przyszłych projektach wprowadzić obowiązek minimalnej zawartości materiału z recyklingu.
- Wzywa do zawarcia międzynarodowego porozumienia w sprawie zakazu wykorzystywania ulegających rozkładowi mikrodrobin plastiku w produktach kosmetycznych oraz innych produktach higieny osobistej, aby zapobiec przeniknięciu tego względnie nowego źródła zanieczyszczenia do łańcucha żywnościowego. Uważa, że istnieją istotne dowody przemawiające za wprowadzeniem zakazu stosowania oksydegradowalnych tworzyw sztucznych, dopóki dalsze badania nie potwierdzą, że wnoszą one wartość dodaną.

Sprawozdawca:	Radna Linda GILLHAM (UK/EA), Rada Hrabstwa Runnymede
Dokument źródłowy	Zielona księga w sprawie europejskiej strategii dotyczącej odpadów z tworzyw sztucznych w środowisku COM(2013) 123 final

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

1. Z zadowoleniem przyjmuje zieloną księgę dotyczącą odpadów z tworzyw sztucznych w środowisku. Optymalne gospodarowanie odpadami stanowi jedno z największych wyzwań, stojących obecnie przed władzami lokalnymi i regionalnymi, zarówno jeśli chodzi o zmniejszenie oddziaływania na środowisko zwiększonej ilości wytwarzanych odpadów dzięki tworzeniu i finansowaniu infrastruktury przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów, jak i zachowanie zasobów naturalnych.

2. Zwraca jednakże uwagę, że zapobieganie powstawaniu odpadów nadal musi mieć najwyższy priorytet. Poza poprawą gospodarowania odpadami największym wyzwaniem są kompleksowe i ambitne strategie zapobiegania powstawaniu odpadów.

3. W tym kontekście wzywa władze lokalne i regionalne do pełnego wdrożenia zasady „zanieczyszczający płaci”, gdyż stanowi ona jeden z najskuteczniejszych sposobów zapobiegania powstawaniu odpadów, sprzyjający realizacji przez te władze celów dotyczących ograniczenia odpadów, a także zmniejszeniu ich obciążeń finansowych i organizacyjnych.

4. Uważa, że uczestnictwo gospodarstw domowych jest kluczowe w kontekście osiągnięcia rozszerzonych celów w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich zbiórki i recyklingu. Władze lokalne i regionalne mają możliwość zapewniania obywatelom dostępu do informacji i środków, aby z jednej strony zmieniać ich nawyki w zakresie konsumpcji, a z drugiej zwiększyć zakres i poprawić jakość zbieranych materiałów. Podstawą takich działań jest zobowiązanie do uświadomienia sobie roli odpadów z tworzyw sztucznych jako potencjalnie wartościowego zasobu.

5. Zwraca uwagę, że odpady z tworzyw sztucznych powstają nie tylko w prywatnych gospodarstwach domowych, lecz w szczególności w przemyśle (np. budowa pojazdów), branży budowlanej oraz innych sektorach wytwórczych, które muszą zostać uwzględnione w znacznie większym stopniu, gdyż zużycie tworzyw sztucznych jest w nich bardzo wysokie.

6. Przyznaje, że istnieją rozbieżności pomiędzy państwami członkowskimi w zakresie gospodarowania odpadami. Z wielu powodów, w tym w wyniku oporu społecznego, w wielu

państwach członkowskich rozwój inwestycji w obiekty gospodarowania odpadami jest powolny, z długim czasem realizacji projektów infrastrukturalnych.

7. Z ubolewaniem przyjmuje brak lub wolne tempo planowania strategicznego w ramach łańcucha gospodarowania odpadami: zapobiegania ich powstawaniu i działań przygotowawczych mających na celu ponowne ich wykorzystanie i recykling, systemów zbiórki odpadów, oczyszczalni, inicjatyw rynkowych. Rozwój bezpiecznych rynków będzie możliwy jedynie przy zapewnieniu wystarczającej ilości recyklatów.

8. Wzywa Komisję Europejską do zapewnienia pełnego wdrożenia i egzekwowania istniejących przepisów unijnych dotyczących środowiska we wszystkich 28 państwach członkowskich. Jest zdania, że obecnie brakuje zasobów do zapewnienia egzekwowania i kontroli.

9. Z zadowoleniem przyjmuje planowany na 2014 r. przegląd dyrektywy w sprawie składowania. Uważa, że powinno się to wiązać z wprowadzeniem zakazu składowania odpadów z tworzyw sztucznych i odpadów łatwopalnych do 2020 r. Komitet Regionów przyznaje, że przemysł gospodarki odpadami oraz władze lokalne i regionalne potrzebują czasu, inwestycji i poczucia pewności, aby zaangażować środki w odpowiednią infrastrukturę służącą zbiórce, sortowaniu, recyklingowi i skutecznemu przetwarzaniu końcowemu. Pomimo że państwa członkowskie, które pozostają w tyle, mogą potrzebować przejściowego okresu wdrożeniowego dla zakazu, realizacja celów na 2020 r. wymaga gospodarowania, w ramach którego wszystkie odpady z tworzyw sztucznych uznaje się za zasoby w myśl Planu działania na rzecz zasobooszczędnej Europy.

10. Zauważa, że pomimo tego, że siedem państw członkowskich już teraz składa się z mniej niż 10 % odpadów, jedenaście państw członkowskich nadal składa się z ponad 60 % odpadów. W ramach gospodarki odpadami należy uznać szczególną wartość tworzyw sztucznych poprzez wprowadzenie ulepszonych i skuteczniejszych systemów zbiórki, tak, aby zminimalizować zanieczyszczenie.

11. Wzywa Komisję Europejską, aby w przyszłych przeglądach przyjęła zintegrowane podejście w odniesieniu do wszystkich tworzyw sztucznych, w tym zużytego sprzętu elektrycznego (WEEE), pojazdów wycofanych z eksploatacji (ELV) oraz opakowań. Cele określone w ramowej dyrektywie w sprawie odpadów są zbyt niskie i nie odnoszą się bezpośrednio do odpadów z tworzyw sztucznych.

12. Podkreśla, że nowe cele dla tworzyw sztucznych powinny uwzględniać kwestię niewłaściwego narzędzia pomiarowego, jakim jest objętość, w szczególności w przypadku bardzo lekkiej folii z tworzywa sztucznego. Cele powinny odzwierciedlać szacunki środowiskowe dla materiałów, aby zwiększyć wartość tworzyw sztucznych, które zasadniczo są pomijane na korzyść cięższych odpadów przetwarzalnych.

13. Zauważa, że wszystkie państwa członkowskie uznały „energię z odpadów” (EfW) jako właściwą alternatywę dla składowania odpadów reszkowych pozostałych po ponownym użyciu i recyklingu. W tym kontekście powtarza, że środki unijne powinny być przeznaczane tylko na finansowanie obiektów odzysku energii, będących elementem spójnej strategii gospodarowania odpadami, która obejmuje wystarczającą infrastrukturę zapewniającą od początkowych etapów sortowanie, czyszczenie i recykling zebranych odpadów. Ponadto zauważa, że tworzywa sztuczne mają wysoką wartość opałową, dlatego należy ustalić dla nich cele dotyczące recyklingu konkretnych materiałów w oparciu o ich zdolności przetwórcze, tak aby uniknąć wynikającego z popytu na paliwo spalania cennych zasobów.

14. Jest zdania, że istniejące cele powinny być lepiej egzekwowane. Ponadto popiera wprowadzanie wiążących, szczegółowych i ambitnych, lecz osiągalnych, celów w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów z tworzyw sztucznych, przygotowania do ich ponownego wykorzystania i recyklingu, które uzupełniałyby cele ograniczenia składowania odpadów, gdyż te pierwsze podlegają dokładniejszym pomiarom. Cele te należy zharmonizować we wszystkich właściwych dyrektywach. Można by przewidzieć cele pośrednie i okresy przejściowe i wynegocjować je z tymi państwami członkowskimi oraz władzami lokalnymi i regionalnymi, których postępy w realizacji celów dotyczących ograniczania odpadów nie są w pełni satysfakcjonujące.

15. Domaga się, by cele te wytyczone zostały zgodnie z zasadami proporcjonalności, bliskości i ostrożności.

16. Jest zdania, że te działania doprowadzą do umieszczenia odpadów z tworzyw sztucznych wyżej w hierarchii postępowania z odpadami, i popiera wniosek Parlamentu Europejskiego o zakaz składowania wszystkich materiałów przetwarzalnych i odpadów biologicznych do 2020 r., jednocześnie ostrzegając, że istnieje ryzyko zwiększenia eksportu odpadów z tworzyw sztucznych poza teren Europy, o ile nie nastąpi dalszy rozwój recyklingu odpadów z tworzyw sztucznych w UE.

17. Wzywa do większej popularyzacji recyklingu tworzyw sztucznych na wszystkich etapach, aby propagować gospodarkę obiegową. Pierwotny projekt powinien uwzględniać nie tylko potrzebę recyklingu produktów wycofanych z eksploatacji, ale także potrzebę racjonalizacji polimerów wykorzystywanych w produkcji oraz stosowania niewielkiej ilości jednolitych i niełączonych z innymi materiałami tworzyw sztucznych, aby ułatwić segregację w celu recyklingu.

18. Zachęca Komisję Europejską do propagowania zielonych zamówień publicznych ze zwiększonymi zachętami w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, przygotowania do ich ponownego wykorzystania, recyklingu i zwiększenia zawartości tworzyw sztucznych pochodzących z recyklingu w nowych produktach.

19. Wzywa Komisję Europejską do rozważenia finansowania przyszłej infrastruktury skutecznego recyklingu tworzyw sztucznych i zaniechania finansowania przedsięwzięć w zakresie składowania i spalania, oraz jednocześnie do wspierania rynku recyklatów z tworzyw sztucznych, co pomaga tworzyć miejsca pracy.

20. Zauważa, że choć recykling materiałów umożliwia UE stanie się bardziej samowystarczalną, jeśli chodzi o surowce, i że odzysk energii powinien pozostać rozwiązaniem pomocniczym, zgodnie z hierarchią odpadów, aby w pełni wykorzystać potencjał odpadów niekierowanych na składowiska i nie powodować przerwania się na odzysk w celach produkcji energii, co zresztą zaleca się w zielonej księdze.

21. Wyraża głębokie przekonanie, że systemy zbiórki odpadów od gospodarstw domowych powinny być obowiązkowe, lecz jednocześnie zaprojektowane w sposób zachęcający do segregacji i maksymalizacji odzysku wysokiej jakości materiałów przetwarzalnych. Jest to kwestia pomocniczości i o ile w niektórych państwach członkowskich recykling suchych odpadów mieszanych okazał się bardzo skuteczną metodą, należy zauważyć, że w odniesieniu do metod zbiórki odpadów istnieją różnice pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi oraz pomiędzy poszczególnymi krajami. Mając na uwadze fakt, że posiadanie jednolitej polityki w myśl zasady „jeden rozmiar dla wszystkich” jest niepraktyczne, istnieją przesłanki przemawiające za dobrowolną racjonalizacją i normalizacją metod zbiórki odpadów.

22. Ponownie wyraża przekonanie, że istnieją możliwości współpracy pomiędzy władzami regionalnymi w zakresie ustanowienia transgranicznych ośrodków gospodarowania odpadami i ich przetwarzania dla podobnych rodzajów nieruchomości, np. mieszkalnych budynków wysokościowych w celu zapewnienia skutecznego gospodarowania strumieniami odpadów i optymalnego wykorzystania infrastruktury i zasobów dostępnych w ramach sektora.

23. Jest zdania, że należy promować wysokiej jakości usługi recyklingu poprzez aktywne wspieranie rynku przetworzonych tworzyw sztucznych, a przy tym zachęcać do produkcji materiałów przyjaznych środowisku, aby zmniejszyć liczbę odpadów z tworzyw sztucznych w środowisku naturalnym.

24. Ubolewa, że obecnie sprawozdawczość odnośnie do celów w zakresie odzysku zgodnie z ramową dyrektywą w sprawie odpadów opiera się na zbiorce, a nie faktycznym recyklingu lub odzysku energii. Istnieje pilna potrzeba opracowania jasnych definicji i jednej metodologii w zakresie kalkulacji wyników recyklingu.

25. Zauważa, że Komisja Europejska wprowadziła już w życie program wsparcia dla dziesięciu państw członkowskich odnotowujących gorsze wyniki w zakresie polityki dotyczącej odpadów. Wyraża ubolewanie, że 18 państw członkowskich nadal dalekich jest od osiągnięcia zgodności z założeniami ramowej dyrektywy w sprawie odpadów.

26. Sugeruje, że niezbędne jest podjęcie szeregu środków, gdyż żaden pojedynczy instrument polityczny nie spowoduje zmiany tendencji i rezygnacji ze składowania odpadów na rzecz recyklingu. Niemniej jednak recykling nie zawsze jest strategią wykonalną w świetle trudności technicznych związanych z recyklingiem tworzyw sztucznych i nie zawsze jest ekonomicznie uzasadniony, nawet mimo najlepszych przesłanek środowiskowych.

27. Sądzi, że UE ma potencjał do tego, aby przeprowadzić na arenie międzynarodowej pod względem odejścia od składowania tworzyw sztucznych i powinna dzielić się najlepszymi praktykami w zakresie gospodarowania odpadami na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Unia Europejska powinna wspierać inicjatywy zrównoważone i dopilnować, aby podmioty odpowiedzialne za recykling realizowały przemieszczanie odpadów wyłącznie do zakładów recyklingu o takich samych zobowiązaniach w zakresie gospodarowania odpadami, co zakłady z UE. Brokerzy nie zajmują się recyklingiem i KR zwywa do zaostrenia monitoringu stosowania przepisów dotyczących przemieszczania odpadów w europejskich portach.

28. W tym kontekście ponownie wyraża poparcie dla utworzenia europejskiej platformy informacyjnej, która pozwoliłaby władzom lokalnym i regionalnym na wymianę informacji dotyczących zapobiegania powstawaniu odpadów i zarządzania nimi wewnątrz UE i poza nią.

29. Uznaje, że tworzywa sztuczne są produkowane dla całego świata, a zatem dobra praktyka na etapie projektowania w zakresie ponownego użycia, naprawy i projektowania dla recyklingu będzie skuteczna poza granicami UE i pomoże zapobiegać sytuacji, w której przedmioty z tworzyw sztucznych staną się w przyszłości odpadami morskimi.

30. Zauważa, że wiele dóbr konsumpcyjnych, w szczególności przedmiotów elektrycznych i elektronicznych, produkowanych jest poza obszarem UE z uwagi na wysokie koszty pracy w UE, po czym jest reeksportowanych do rozmontowania, recyklingu i unieszkodliwienia. Zgodnie z zasadą bliskości, KR zaleca tworzenie infrastruktury służącej recyklingowi i ponownemu użyciu w ramach UE, aby państwa członkowskie skutecznie korzystały z infrastruktury gospodarowania odpadami istniejącej na terenie UE i aby uniknąć niepotrzebnego dublowania inwestycji. Dlatego też odpady z tworzyw sztucznych mogłyby być poddawane obróbce w krajach sąsiednich bez potrzeby budowania w poszczególnych państwach członkowskich różnego rodzaju zakładów recyklingu odpadów, a na

poziomie UE można by planować powstanie określonej infrastruktury służącej specjalistycznej obróbce określonego rodzaju odpadów w celu uniknięcia dublowania. Komitet Regionów przyznaje, że należy opracować i wdrożyć odpowiednie systemy kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów.

31. Jest zdania, że o ile dobrowolne działania mogą uzupełnić ustawodawstwo, pewne regulacje będą niezbędne dla zapewnienia skutecznych, efektywnych, bezpiecznych i zrównoważonych ram w zakresie gospodarowania odpadami. Jednakże KR jest zdania, że Komisja Europejska powinna rozważyć podjęcie środków, które mają na celu informowanie konsumentów i wpływanie na zmianę nawyków konsumentów i tendencji obserwowanych w gospodarstwach domowych, zanim wprowadzi podatki i zakazy.

32. Domaga się, by Komisja Europejska rozważyła, w jaki sposób zapewnić skuteczniejsze stosowanie rozszerzonej odpowiedzialności producenta i importera na terenie całej UE, zwłaszcza w odniesieniu do odpadów z tworzyw sztucznych, których zagospodarowanie zbyt często leży w gestii władz lokalnych i regionalnych. Lepsze egzekwowanie tej odpowiedzialności powinno umożliwić wprowadzenie do obrotu produktów generujących mniej odpadów z tworzyw sztucznych i odpadów z tworzyw sztucznych łatwiej poddawanych recyklingowi. System kaucji, system obowiązkowego przyjmowania do zwrotu starych urządzeń to środki, które należy wprowadzić na poziomie UE w odniesieniu do niektórych produktów z tworzyw sztucznych oraz produktów zawierających tworzywa sztuczne, by ulżyć władzom lokalnym i regionalnym. Uważa, że warto także wspierać programy przynoszenia starych przedmiotów czy urządzeń do detalistów, szkół i zakładów pracy, gdzie można by gromadzić wyselekcjonowane cenne zasoby, aby zwiększyć opłacalność recyklingu. Za przykład mogą obecnie posłużyć telefony komórkowe i pojemniki na tusze do drukarek.

33. Uważa, że system opłat za poszczególne wyrzucane odpady wielkogabarytowe powinien być propagowany, z wykorzystaniem metod zbiórki odpadów określonych przez władze lokalne i regionalne, oraz powiązany z działaniami uświadamiającymi oraz wzmocnioną kontrolą kanałów odpadów, aby zapobiec coraz częstszemu spalaniu lub składowaniu odpadów (z tworzyw sztucznych) poza miejscami wyposażonymi w odpowiednią infrastrukturę techniczną.

34. Wskazuje, że istnieje możliwość opracowania programów kaucji i zwrotu produktów w poszczególnych przypadkach. Odzyskiwanie butelek po napojach i pojemników okazało się sukcesem w niektórych państwach członkowskich, stając się źródłem wysokiej jakości materiału do recyklingu. Taka możliwość mogłaby stanowić atrakcyjną, cenną alternatywę na obszarach wiejskich, gdzie osobna zbiórka nie jest wykonalna. Władze lokalne i regionalne mogą także zachęcać do zbiórki tworzyw sztucznych, np. PET (politereftalan etyleny) w ramach planów zrównoważonego rozwoju środowiskowego w kontekście dużych imprez masowych, chyba że istnieją przyjazne dla środowiska alternatywy dla butelek PET.

Ekoprojekt

35. Uważa, że projekt produktu jest kluczowy dla minimalizowania odpadów. Jest zdania, że podczas gdy obecna dyrektywa w sprawie ekoprojektu koncentruje się na kwestiach zużycia wody i energii, to przegląd mógłby aktualnie rozszerzyć zakres na inne wyroby z tworzyw sztucznych i objąć wymagania dotyczące przygotowania do ponownego wykorzystania, przeciwdziałania szybkiej utracie przydatności, możliwości naprawy i recykling, przy czym konsument uzyskiwałby poradę w zakresie trwałości produktu (np. za pośrednictwem „paszportu produktu” dołączanego do produktu). Projekt jest istotny dla konsumentów, ale także dla organów ds. gospodarowania odpadami, odpowiedzialnych za zarządzanie produktami na etapie wycofywania z eksploatacji. Dobry projekt produktu oraz jego opakowania i rozmontowania będzie przywydywał i poprawiał zakres jego recyklingu.

36. Zwraca uwagę na obserwowaną w branży opakowaniowej tendencję do zmniejszania wagi i wprowadzania plastikowych szaszetek (odchodzenia od szkła czy metalu na rzecz tworzyw sztucznych), co zmniejsza koszty transportu i tym samym emisji dwutlenku węgla. Odnotowuje, że choć rozwiązania te przynoszą korzyści wszystkim i tendencja ta może się okazać bardzo opłacalna dla producenta, to jednak może się wiązać z większymi kosztami zbiórki i przetwarzania dla władz lokalnych i regionalnych.

37. W tym kontekście za konieczne uważa ograniczenie liczby rodzajów plastiku (pod względem składu tworzyw sztucznych), aby umożliwić przetwarzanie posortowanych i nadających się do tego tworzyw sztucznych. Wiąże się z tym także wyraźne oznaczenie rodzaju wykorzystanego tworzywa sztucznego na opakowaniach i produktach, aby ułatwić sortowanie. Ponadto tworzywa sztuczne nie powinny zawierać trwałych zanieczyszczeń organicznych (TZO) ani substancji chemicznych zakazanych przepisami rozporządzenia REACH.

38. Jest zdania, że doradztwo w zakresie zrównoważonego projektu produktu w odniesieniu do całego cyklu życia produktu, w tym jego ostatecznego unieszkodliwiania, pomoże użytkownikowi zrozumieć prawdziwą wartość produktu i zapobiegnie niepotrzebnemu marnowaniu określonych cennych zasobów.

39. Zaleca, by przy okazji przyszłych przeglądów projektu wprowadzić obowiązek minimalnej zawartości materiału z recyklingu. Rozumie przy tym jednak, że niektóre zastosowania w kontekście żywności czy zdrowia osób wymagają określonych standardów materiału.

40. Wnosi o stopniowe wycofanie z użycia substancji niebezpiecznych w tworzywach sztucznych – tak w wyrobach nowych, jak i w produktach poddawanych recyklingowi, by zmniejszyć ryzyko związane z ich wykorzystaniem i zwiększyć możliwości recyklingu. Komitet popiera sugestię zawartą w planie działania na rzecz zasobooszczędnej Europy, by do 2020 r. uwzględniono wszystkie substancje wzbudzające szczególne obawy na liście REACH substancji kandydujących, co

pozwoliłoby na umieszczenie na niej wspomnianych dodatków do tworzyw sztucznych. Domaga się, by szczególną uwagę poświęcić mikrodrobinom plastiku i nanocząsteczkom, które stwarzają nowe problemy, niekoniecznie objęte rozporządzeniem REACH.

41. Wnosi o zwrócenie szczególnej uwagi na kwestie ekoprojektu w odniesieniu do drukarek trójwymiarowych, których rozwój mógłby mieć znaczny wpływ na jakościową i ilościową produkcję odpadów z tworzyw sztucznych.

Jednorazowe produkty z tworzyw sztucznych

42. Jest zdania, że należy podjąć szereg środków w odniesieniu do nietrwałych, jednorazowych produktów z tworzyw sztucznych, w tym wprowadzić przepisy mające na celu ograniczenie korzystania z nich i zachęcanie do korzystania z produktów wielokrotnego użycia. Nierozważnie wyrzucone plastikowe torby na zakupy i puste butelki są cechą charakterystyczną naszego społeczeństwa konsumenckiego i rujną nasze środowisko. Należy rozważyć zakaz wydawania bezpłatnych toreb plastikowych, aby zachęcać do ich powtórnego użycia; rozwiązanie to przyniosło już pozytywne wyniki w wielu regionach.

43. Uważa, że dobrowolne inicjatywy na poziomie krajowym, w tym odpowiedzialność za przyjęcie produktu z powrotem nałożona na detalistów, mogą pomóc w przeniesieniu kosztów gospodarowania niektórymi odpadami z tworzyw sztucznych z władz odpowiedzialnych za gospodarkę odpadami i środowisko na cały łańcuch wartości. Tego rodzaju środki muszą obejmować program edukacji konsumentów.

44. Uważa, że należy zachęcać do stosowania zasady zwrotu i rozszerzenia jej na inne często odwiedzane miejsca (zakłady pracy i szkoły często wdrażają własne programy tego typu, pomocne w zbieraniu odpowiednich ilości materiału do recyklingu).

Produkty ulegające biodegradacji

45. Wyraża obawę, że termin „ulegający biodegradacji” może wprowadzać konsumentów w błąd, gdyż tego rodzaju tworzywa sztuczne często rozkładają się tylko w przemysłowych instalacjach do kompostowania przy wysokiej temperaturze.

46. Podkreśla, że istotne jest rozróżnienie pomiędzy określeniem ulegający degradacji, ulegający biodegradacji i zdolny do kompostowania. Te terminy często błędnie stosowane są zamiennie. Tworzywo sztuczne może ulegać degradacji, ale nie biodegradacji lub może być jedynie zdolne do kompostowania.

47. Uważa, że niezbędna jest harmonizacja i uproszczenie wszystkich form etykietowania dla konsumentów. Jednakże wyraża obawę, że niektóre informacje mogą być mylące lub wprowadzające w błąd i należy je usunąć. Informacje na temat właściwych procedur w zakresie recyklingu i zawartości materiałów z recyklingu powinny być łatwo zrozumiałe.

48. Ponadto wyraża obawę, że określenie „tworzywa sztuczne oparte na biotechnologii” może sugerować ekologiczne referencje, podczas gdy biomasa użyta podczas produkcji może nie pochodzić ze źródeł zrównoważonych lub produkcja tej biomasy może konkurować z produkcją żywności. Opowiada się za wspieraniem i propagowaniem badań i rozwoju w zakresie biologicznych tworzyw sztucznych. Należy przy tym zwracać uwagę na projekty przyjazne dla środowiska – jeżeli chodzi o surowce (w miarę możliwości z odpadów), dodatki (przyjazne dla środowiska i bezpieczne dla użytkownika), możliwości naprawy (łatwość naprawy), ponowne wykorzystanie, degradowalność itp.

49. Wzywa zatem do pełnego wdrożenia takich istniejących Europejskich Standardów Normalizacyjnych w zakresie możliwości kompostowania (zarówno w warunkach domowych, jak i przemysłowych), biodegradacji i degradacji, jak EN 13432 czy EN 14995, ale także do ich skontrolowania pod kątem tego, czy sprawdzą się w odpowiednich środowiskach, w tym w glebie, wodzie morskiej i słodkiej, w oczyszczalni ścieków i w rozkładzie beztlenowym. Chodzi o to, by stworzyć system etykietowania obowiązujący w całej UE, który umożliwi dokonanie wyraźnego rozróżnienia między tymi deklaracjami.

50. Wzywa do zawarcia międzynarodowego porozumienia w sprawie zakazu wykorzystywania ulegających rozkładowi mikrodrobin plastiku w produktach kosmetycznych, np. peelingu do twarzy, paście do zębów lub innych produktach higieny osobistej, aby zapobiec przeniknięciu tego względnie nowego źródła zanieczyszczenia do łańcucha żywnościowego.

51. Wyraża obawę, że tworzywa sztuczne oznaczone jako „oksydegradowalne” ulegają jedynie oksyfragmentacji, a nie biodegradacji, a fragmentacja wiąże się z ryzykiem pozostawienia mikrodrobin plastiku w środowisku. Po włączeniu tworzyw sztucznych ulegających oksyfragmentacji do procesu recyklingu okazało się, że zanieczyszczają i obniżają one jakość materiału poddawanego recyklingowi. Istnieją istotne dowody przemawiające za wprowadzeniem zakazu stosowania oksydegradowalnych tworzyw sztucznych, dopóki dalsze badania nie potwierdzą, że wnoszą one wartość dodaną.

Opady morskie

52. Zgadza się z twierdzeniami zawartymi w zielonej księdze, że „większość odpadów znajdujących w naszych morzach i oceanach to tworzywa sztuczne” i że stanowi to poważny problem na skalę światową. Jest zdania, że zmniejszenie ilości tworzyw sztucznych w środowisku morskim musi być traktowane priorytetowo przez wszystkie zainteresowane strony w ramach całego cyklu życia tworzyw sztucznych.

53. Uznaje potrzebę dalszych badań w celu przeanalizowania źródeł, transportu i występowania zarówno makro-, jak i mikroodpadów z tworzyw sztucznych w środowisku. Ponadto niezbędne jest zrozumienie wpływu tych mikroskopijnych cząstek na organizmy morskie.

54. Wzywa do zwiększenia monitoringu i gromadzenia danych, aby ocenić, czy określone środki zostały podjęte z powodzeniem czy zakończyły się porażką, oraz aby pomóc w opracowaniu potencjalnych rozwiązań. Uważa, że ilościowy cel dotyczący zmniejszenia ilości odpadów morskich może być określony jedynie pod warunkiem, że dostępne będą prawidłowe dane na temat ilości odpadów znajdujących się obecnie w wodzie morskiej.

55. Proponuje strategię dwutorową:

- (a) strategia lądowa/przybrzeżna mająca na celu zapobieganie przenikania odpadów z tworzyw sztucznych do środowiska wodnego;
- (b) strategia morska mająca na celu zapewnienie, że działania realizowane w wodach oceanicznych i morskich wiążą się z odpowiedzialnym gospodarowaniem powstającymi odpadami.

Strategia lądowa/brzegowa realizowana byłaby w oparciu o środki przedstawione powyżej, natomiast strategia morska wiązałaby się z lepszym stosowaniem przepisów konwencji MARPOL (międzynarodowej konwencji o zapobieganiu zanieczyszczeniu morza przez statki) i innych konwencji.

56. Zaleca pogłębienie współpracy pomiędzy UE a Międzynarodową Organizacją Morską (agendą ONZ odpowiedzialną za bezpieczeństwo transportu morskiego i zapobieganie zanieczyszczeniu wód morskich przez statki) w zakresie większej koordynacji i lepszego wykonania założeń polityki.

57. Przyznaje, że dyrektywa ramowa UE w sprawie strategii morskiej określa cele w zakresie odpadów morskich i że wszelkie nowe cele muszą być spójne z istniejącymi celami w zakresie odpadów. Szczegółowe cele dotyczące tworzyw sztucznych mogłyby zostać opracowane, jednak każdy taki cel musi być „inteligentny”, a nie jedynie nakładać ograniczenia. Istniejące przepisy dotyczące odpadów i zasobów zgodnie z konwencją MARPOL wymagają obecnie lepszego stosowania.

58. Uznaje rolę władz lokalnych i regionalnych i ich partnerów w kontekście podnoszenia świadomości. Wiedza na temat rozprzestrzeniania odpadów z tworzyw sztucznych w środowisku rzecznym i morskim stanowi warunek naprawienia i zmniejszenia skali problemu. Może to obejmować propagowanie programów edukacyjnych w szkołach, zachęcanie do odpowiedzialnego zachowania w branży turystycznej oraz inicjatywy płynące z przemysłu tworzyw sztucznych. Wprowadzenie europejskich tygodni sprzątnięcia lub podobnych inicjatyw przy zapewnieniu odpowiedniego nagłośnienia medialnego umiejscowiłoby problem w świadomości społecznej.

59. Zachęca do współpracy pomiędzy władzami lokalnymi i regionalnymi oraz ich partnerami, aby jak najlepiej określić cele pożytecznych inicjatyw w zakresie sprzątania. O ile dni sprzątania terenów przybrzeżnych, kosze na śmieci ustawiane na plażach i zbiórki odpadów na plażach to sposób na poradzenie sobie jedynie z małym odsetkiem śmieci, są to jednak także działania podnoszące świadomość społeczności lokalnych. Kolejnym pomysłem mogłyby być kampanie organizowane przez przemysł rybny, obejmujące wydobywanie z wody odpadów w dni wolne od połowów i umożliwienie pozbycia się odpadów w najbliższym porcie, a nie w porcie macierzystym. W związku z tym popiera plany Komisji, aby od 2014 r. wprowadzić ogólnoeuropejski „Dzień Sprzątania”, i deklaruje, że sprawdzi możliwości współpracy nad tą inicjatywą.

60. Wyraża przekonanie, że władze lokalne i regionalne nie są w stanie same pokryć kosztów usuwania odpadów morskich, i wzywa do zwiększenia współpracy pomiędzy państwami członkowskimi na wszystkich szczeblach zarządzania a właściwymi instytucjami, organami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną, władzami portów oraz przemysłem gospodarki odpadami w celu wypracowania oszczędnych sposobów na

zapobieganie przenikaniu odpadów z tworzyw sztucznych do środowiska morskiego.

61. Apeluje o poprawę podstawowej wiedzy poprzez takie programy wspierane przez UE, jak LIFE+, czy środki z EFRR, aby zbadać wpływ odpadów z tworzyw sztucznych zarówno na gleby, jak i na środowisko morskie.

Uwagi końcowe

62. Wzywa wszystkie strony zainteresowane w ramach przemysłu gospodarki odpadami do podejmowania wspólnych działań na rzecz ograniczenia występowania tworzyw sztucznych w środowisku i ich oddziaływania na środowisko, a także na rzecz wykorzystania surowców i uznania potencjału tych tworzyw jako cennego zasobu. Jest to duże wyzwanie, gdyż tworzywa sztuczne są tanie i uniwersalne, liczba ich zastosowań rośnie, a przy tym trwałość tworzyw stanowi uporczywy problem. O ile rosnąca ilość odpadów z tworzyw sztucznych zgromadzonych w globalnym środowisku morskim to dzwonek alarmowy, stwierdzono, że niekontrolowane usuwanie odpadów ma w większości przypadków swoje źródło na lądzie. Obecność odpadów z tworzyw sztucznych nie jest dopuszczalna w żadnym środowisku.

Bruksela, 8 października 2013 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO